

Format de citation

Stehlík, Pavel : recension de : Barbora Pecková / Lucie Rajlová / Jiří Pešek (eds.), Historie zrozená z rozhovoru. Interview ve výzkumu soudobých dějin, Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2018, dans : Český časopis historický, 2019, 4, p. 1119-1120, DOI: 10.15463/rec.383869277

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ní titulu *doktor honoris causa* Alexandru Dubčekovi na Boloňské univerzitě v listopadu 1988. Valentina Fava se v kapitole „Časopis Ventil a příliš krátké Pražské jaro mladoboleslavských dělníků“ soustředí na šíření idejí obrodného procesu mezi dělníky mladoboleslavské škodovky. Publikaci uzavírá text „Pražská lekce“ německého spisovatele Güntera Grasse, nositele Nobelovy ceny, který pronesl v Brazílii v létě 1968, aby protestoval proti sovětské okupaci Československa.

Monografie obsahuje základní přehled událostí společensko-politického života let 1968–1970 i stručný přehled literatury včetně české. Zajímavým doplňkem knihy je šedesát černobílých snímků italského fotografa Rodriga Paise (1930), který pobýval v Praze v dubnu a květnu 1968.

Marek Šmíd

Barbora PECKOVÁ – Lucie RAJLOVÁ – Jiří PEŠEK (edd.)

Historie zrozená z rozhovoru. Interview ve výzkumu soudobých dějin

Praha, Fakulta humanitních studií
Univerzity Karlovy 2018, 233 s.,
ISBN 978-80-7571-016-1.

Publikace shrnuje studie vzešlé z tematicky pestré diskuze na téma využití kdysi – nehistorikem – učiněného interview jako pramene ve výzkumu soudobých dějin, jeho možnostech a limitech. V obecné rovině v nich autoři ukazují, jakým způsobem lze v historickém výzkumu přistoupit k využití – někdy relativně dávných – rozhovorů na rozličná témata jako zdrojů poznání, v některých okolnostech podstatně přesahujících původně diskutované téma. Autoři ve studiích vycházeli z publikova-

ných i nepublikovaných rozhovorů i z interview s živými narátory (pamětníky). Snažili se analyzovat a interpretovat proces vzniku jednotlivých interview, analyzovat samotná interview, zkoumat kvalitu a charakter orálně historického pramene, jeho jazyk a motivace či cíle narátorů k poskytnutí rozhovoru. Věnovali se otázce mezi lidské paměti (selektivita vzpomínání, proces zapomínání) a možné vědomé nebo podvědomé manipulaci ze strany subjektu rozhovoru. V této souvislosti autorům studií nešlo ani hledisko analýzy nonverbální komunikace. Vstupními prameny pro jednotlivé studie nebyla jen klasická interview, ale i jejich písemné zredigované přepisy a čistě audio nebo audiovizuální nahrávky. Sborník jednoznačně ukazuje přínosnost orální historie jako kvalitativního výzkumného pramene, který dokáže v rámci procesu zalidnění dějin obohatit klasické formy badání spočívající ve vědecké práci s písemnými prameny. Kombinace obou přístupů pak zaručuje, po provedení objektivní kritiky pramene, mnohovrstevný pohled historika – badatele na danou problematiku a umožňuje mu jiný (subjektivní) vhled do zkoumané látky.

Sborník je v obecné rovině uveden pojednáním Jiřího Peška na téma „Interview jako historický pramen“. V něm autor nastiňuje komplexní aspekty procesu vedení a zpracování orálně historického rozhovoru (pozitiva, negativa) a jeho přímý, do jisté míry nezastupitelný, vliv na výsledný výstup práce historika. Na tuto část navazuje úvod k publikovaným studiím z pera editorek sborníku. V něm jsou strukturálně shrnuty obsahy studií a zmíněny metodologické přístupy všech autorů.

Z hlediska tematického se studie věnují otázkám diskurzu v rozhovorech s komuni-

stickými funkcionáři (Barbora Pecková) či možnostem zkoumání rozhovoru s baletními umělci, jak je demonstrováno na tanečnici Astrid Štúrové (Lucie Rajlová). Další studie pojednává o britských umělcích, kteří byli povoláni za první světové války na frontu s úkolem obrazově zachytit drama tohoto prostředí (Kamil Beer). Renata Košťálová v příspěvku o nacistickém obchodníku uměním Hildebradtovi Gurlittovi využila „interview“ amerických poválečných výslechových protokolů. Zdeněk Beroun zkoumal psaná a vyslovená svědectví JUDr. Evy Kozákové o jejím otci, funkcionáři Národní obce fašistické, Jiřím Branžovském. Tuto nosnou část pak uzavírá studie Martina Bojdy, věnující se filosofii komunikace na základě velkých televizních interview německého filosofa Karla Jasperse.

Na této široké a pestré paletě historických témat autoři příspěvků ilustrují nejrozumnější výhody a úskalí využití rozhovoru jako pramene v bádání soudobých dějin. Klíčovou otázkou, kterou předkládají tyto studie a jejich výzkumné přístupy, je fenomén proměnlivosti rozhovoru. V čase, místě

a ve vztahu narátor / badatel / publikum. Z předložených studií vyplynulo, že orálně historický pramen musí být podroben nejen důkladné kritice, ale i zcela neodmyslitelně též analýze a interpretaci sledovaných témat. Rozhovor je také třeba vždy zařadit do širších souvislostí a kontextů, např. dějinných, psychosociologických atd. Analyzované a interpretované interview pak nenese jen svou obsahovou stopu, ale nespornou úlohu má zároveň proces samotného zrodu pramene jako takového.

V doslovu editorky rekapituluje a zobecňuje zjištěné principy a postupy, ke kterým se autoři ve studiích dopracovali. Kniha je uzavřena medailonky autorů, jmenným rejstříkem a sumářem. Závěrem lze konstatovat, že rozhovor se ukazuje jako jeden z nezastupitelných pramenů pro historické zkoumání dějinných událostí a jejich souvislostí. Orální historie jako výzkumná metoda s velkým potenciálem je velkým přínosem pro práci historika: vede k osvětlení dalších bílých míst soudobých dějin.

Pavel Stehlík